

Максимович Іоан. Богородице Діво, книга нареченна, от Троицы пресвятыя пред віки сложенна...Чернігів, 1707. – 2°[16],300 арк. Є погрішності в фоліації (фактично 319 арк.).

Автор – Іоан Максимович (1651–1715), церковний та освітній діяч, архієпископ Чернігівський і Новгород-Сіверський з 1697 р., митрополит Тобольський і всього Сибіру з 1712 р., видатний український письменник, перекладач. Поетичні та прозові твори написані церковнослов'янською мовою з українізмами.

Склад видання: агіографічна силабічна поезія, створена за ідеологією, сюжетами та мотивами житійної літератури; постаті і події античної та середньовічної історії висвітлено у духовному і моральному вимірах.

Зображувальні матеріали: гравюри: форта (Богородиця, святі; мідьорит), на звороті арк. 248 Богородиця з Дітям; назви розділів у фігурно-орнаментальних композиціях. Заставки, кінцівки, вилівні прикраси. Ініціали в орнаментальних та фігурно-орнаментальних рамках, останні копіюють фігурно-орнаментальні ініціали українських видань першої чверті XVII ст. (ініціал С з орлом на арк. 65, ініціал В із зайцем на арк. 166, фоліацію не проставлено). Гравери Никодим Зубрицький, Яків Сацький («ієрод. Іаков»), Никон Фігурський, Семен Ялинський та ін. Сторінки в рамках з однієї та двох лінійок.

Особливості примірника.

Лінійні розміри блока: 307 x 80 x 40мм.

Матеріали блока: папір початку XVIII ст. з геральдичними та літерними філігранями (двоголовий орел чітко на арк.[12], 5, 46, 124; інші на арк. 100, 115, 121, 127, 142, 165 та ін.). Незначна частина паперу з літерними філігранями, який є основним папером примірника ХДНБ (шифр 816095, інв. № а 666445) видання: Максимович Іоан. Алфавит собранный, рифмами сложенный. От святых писаний и з древних речений, на ползу всім чтущим, в правой вірі суцім...Чернігів, 1705.

Блок комплектний.

Обріз золотом, з орнаментальним тисненням.

Оправа XVIII ст.: 310 x 91 мм, картон у зеленій тканині. Корінець шкіряний з лінійним тисненням.

Стан збереження блока та оправи задовільний.

Форзац простий, жовтавий папір; зберігся частково.

Записи XVIII ст. чорнилом:

на арк. [1] зворот. запис архідіякона Германа: «На знакъ любви посылаю Книгу Б(огороди)це Д(ѣ)во о(т) трудовъ Ёго А(р)хипасте(р)скои Милости превелебному Г(ос)подину о(т)цу Силиве(с)тру зостаючому при катедрѣ Бѣлогородьскои», без дати;

на звороті арк. 300 скорописом дарчий напис харківського городничого Тимофія Голуховича: «Сія книга о(т)дана е(сть) Го(спо)д(и)ну Полковнику Харковскому Григорию Семеновичу Квѣтцѣ Афонасіеву», без дати; вище – пам'ятний запис Івана Григоровича Квітки скорописом: «Сія Книга раба Б(о)жія сия <sic!>Іоана Квѣтки По(л)ковниченка Харковского а дана ему о(т) Родителя в(ъ) благо(с)ловеніе для наученія в(ъ) Киев(ъ) вѣршовъ славенски(хъ) складающихся в(ъ) славно(мъ) градѣ Чернѣговѣ в(ъ) Коллегіумъ также Че(р)нѣговско(мъ) ...», без дати; проби пера; там само і на нижньому форзацному арк. малюнки;

на берегах арк. [2] латинські записи про цю книгу як власність Василя Квітки («...bibliotheca Basilij Kwitka») та про передачу цієї книги до «Харківської бібліотеки», себто бібліотеки Харківського колегіуму («Bibliothecae Charcoviensi»).

на арк. [2 зворот.] – [3]: « Съ Кни(гъ) бібліотеки Харковского Ко(л)легіу(мъ)»; на звороті арк. [10] запис латиною: «ExBibliothecaCollegiiCharcoviensis».

Інвентарні записи XVIII–XX ст.: на берегах аркуша з фортоюцифри чорнилом «1042», «1610/36» (цифру 1610 закреслено) – інвентарні номери бібліотеки Харківського колегіуму / Харківської духовної семінарії; синім олівцем: «М.<атеріальна> к.<нига>№ 818» – інвентарний номер книжкового фонду Музею українського мистецтва у Харкові.

Наклейка на верхньому форзацному аркуші – гравюра Івана (Іларіона) Мигури-Плаксича: Св. Іосиф з Дитям, текст «Аз буду ему во отца и то(и) будет мне во сына[2 Цар. 7:14]<...> Красен Іосиф <...>Correxit Hilarion Migura Caenobij Baturin S:NicolaiSuperior. 1712».

Додаткова інформація. За оцінкою сучасного дослідника, «...у ліпших своїх зразках І. Максимович піднявся до рівня найвидатніших українських поетів свого часу. Його бароко при цьому своєрідне: поет зчаста не виходить поза межі церковної літератури, хоча і по-своєму її модифікує, відтак його виходи в сучасність обережні й абстраговані, але мудрість його й талант безсумнівні» (джерело 8, с. 305).

Голухович Тимофій, голова митниці, а з 1706 р. городничій м. Харкова.

Квітка Григорій Семенович (1670–1734), полковник Харківського слобідського полку. Син наказного полковника, харківського полкового судді

Семена Опанасовича (Афанасійовича) Квітки. Похований у Києво-Печерській Лаврі (тут і далі відомості про представників роду Квіток з джерела 7).

Квітка Іван Григорович (1706–1751), наказний полковник Харківського слобідського полку, полковник Ізюмського слобідського полку, бригадир Слобідських козацьких полків. Син Г. С. Квітки.

І. Г. Квітка та його син Іван (1730–1803) – основні автори родового «Літопису», розпочатого ще Г. С. Квіткою; охоплює події 1706–1788 рр. (збереглися лише фрагменти). І. Г. Квітка похований у склепі під церквою с. Основи.

Квітка Василь Григорович (1709–1734). Син Г. С. Квітки. Похований у Покровському соборі м. Харкова.

Мигура-Плаксич Іван (чернече ім'я Іларіон; ? – після 1712), український гравер, іконописець, художник-портретист, поет. Ігумен Миколо-Крупницького монастиря у Батурині.

Місцезнаходження: ХДНБ ім. В. Г. Короленка, фонд документних пам'яток, колекція українських стародруків. Шифр 529922, інв. №61225. Примірник інвентаризовано у ХДНБ 20.06.1939 р. Попередні місця зберігання – книжковий фонд Музею українського мистецтва у Харкові (1920 – початок 1930-х рр.), бібліотека Харківської духовної семінарії (XIX–XX ст., у XVIII ст. – Харківського колегіуму), родова бібліотека Квіток.

Пам'ятка української літератури, вітчизняного друку початку XVIII ст., книжкової графіки доби бароко.

Джерела

1. Енциклопедія історії України. – Т.6. Ла–Мі. – Київ : Наукова думка, 2009. – С. 459–460.
2. Українські письменники : біо-бібліогр. слов. –Т. 1: Давня українська література (XI–XVIII ст.) . – [2-е] вид., перероб. – Харків : Прапор, 2005. – С. 410–413.
3. Журавльова С. «Алфавіт собраний, рифмами сложенный...» свт. Іоана Максимовича як явище агіографічної культури українського бароко : моногр. – Бердянськ : БДПУ, 2012. – 238 с.
4. Запаско Я. П., Ісаєвич Я. Д. Пам'ятки книжкового мистецтва: каталог стародруків, виданих на Україні. – Кн. 2. Ч. 1 (1701–1764). №830. – Львів : Вища школа. Вид-во при Львів. ун-ті, 1984. – С. 23.

5. Книжки із бібліотек представників роду Квіток в фондах Харківської державної бібліотеки імені В. Г. Короленка : [опис / І. Я. Лосієвський] // Історія роду Квіток / А. Ф. Парамонов. – Харків, 2013. – С. 131–145 : іл.
6. Матушек О. Ю. Символіка Богородиці у метатексті барокової літератури : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.01 «Українська література». – Харків, 1999. – 19 с.
7. Парамонов А. Ф. Історія роду Квіток. – Харків : Харків. приват. музей міської садиби, 2013. – 152 с.
8. Шевчук В. Муза Роксоланська: українська література XVI-XVIII ст. Київ: Либідь, 2005. – Кн.2. – С. 295–305.

Опис І. Я. Лосієвського.

Анотація.

Максимович Іоан. Богородице Діво, книга нареченна, от Троицы пресвятыя пред віки сложенна...Чернігів, 1707.

Пам'ятка української літератури, вітчизняного друку початку XVIII ст., книжкової графіки доби бароко. Примірник з родової бібліотеки Квіток, на початку XVIII ст. подарований харківському полковнику Григорію Квітці городничим Тимофієм Голуховичем. З родини Квіток пам'ятка надійшла до бібліотеки Харківського колегіуму.